

Takim pune i ekipës për menaxhim të projektit për zvogëlim të pagesave në para të gatshme në Kosovë

Ekipi menaxhues i projektit në kuadër të Këshillit Kombëtar të Pagesave (KKP)

2 Dhjetor, 2010

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 1.

Përmbajtja

1. Termat e Referencës dhe Objektivat e Projektit
2. Prezantimi i situatës aktuale për pagesa cash dhe jo-cash në Kosove
3. Çështjet tjera dhe diskutime me përfaqësuesit e projektit
4. Hapat e ardhshëm

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 2.

1. Termat e Referencës dhe Objektivat e Projektit

Mr. Robert Wright
CEO Raiffeisen Bank

2. Prezantimi i situatës aktuale për pagesa cash dhe jo-cash në Kosovë

Gjylfidane Kadrijaj, Drejtore
Drejtorati i Sistemeve Ndërbankare të Pagesave
Banka Qendrore e Republikës së Kosovës

Përmbajtja

- Situata Aktuale
- Roli i BQK-së në Sistem të Pagesave
- Sistemi Ndërbankar i Pagesave
- Baza Ligjore
- Qëllimi Strategjik

Situata Aktuale

Banka komerciale = **8**
 Filiala bankare = **288**
 Institucione Mikrofinanciare = **15**
 Agjensione për transfer parash = **5**
 Llogari bankare = **1,369,026**
 Llogari me E-Banking = **52,158**
 Llogari me Debitim Direkt = **1,602**
 Llogari me Standing Order = **47,530**
 Kartela bankare = **525,877**
 POS terminale = **5,751**
 ATM terminale = **392**

* Të dhënat janë marr nga bankat komerciale dhe nga BQK për Q3 2010 (<http://www.bqk-kos.org/repository/docs/SistemiPagesave/Tremujor.pdf>)

Situata Aktuale e pagesave cash dhe jo-cash

Përshkrimi	Nr (Q3/2010)	Shuma (Q3/2010)
Tërheqjet përmes ATM të klientëve të bankës	1,475,860	126,196,236.44
Tërheqjet nga klientët e bankave të jashtme (ATM)	310,775	63,219,461.33
Kredit transference nëpërmjet ATM-ve	48,056	321,972.43
Pagesat e procesuara në shfrytëzim të pikave shitëse - POS	385,228	19,041,302.05
Pagesat përmes pikave shitëse me kartela të jashtme - POS	71,541	5,072,608.13
Tërheqje cash në terminale POS	10,972	9,796,326.39
Pagesat përmes E-bankingut	83,185	220,619,029.42
Pagesat përmes Debitimit Direkt (INTRA, nga klientët brenda bankës)	5,587	636,513.19
Pagesat periodike përmes llogarive ("standing order")	57,443	11,862,928.82
Transaksionet Brenda Bankës		
Transaksione brenda bankës	1,229,082	1,766,678,336.31
Transaksionet Ndërbankare		
Pagesat Kos-Giro	112,980	221,613,513.40
Pagesat përmes Debitimit Direkt	811	563,590.65
Pagesat e rregullta	149,958	762,404,116.74
Pagesat Prioritare	3,967	140,384,282.03
Pagesat e rregullta-masive	765,850	102,718,139.08
Pagesat Prioritare-masive	525	327,325.14
Total Ndërbankare	1,034,091	1,228,010,967.04
Transaksionet Ndërkombëtare		
Hyrëse	44,780	375,861,531.90
Dalëse	34,064	644,560,815.87

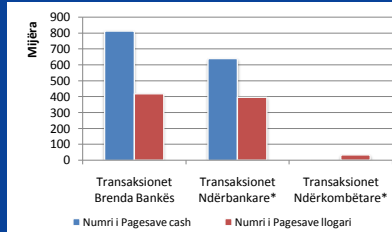
* Të dhënat janë marr nga bankat komerciale dhe nga sistemi SEKN (<http://www.bqk-kos.org/repository/docs/SistemiPagesave/Tremujor.pdf>)

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 7.

Situata Aktuale e pagesave cash dhe jo-cash

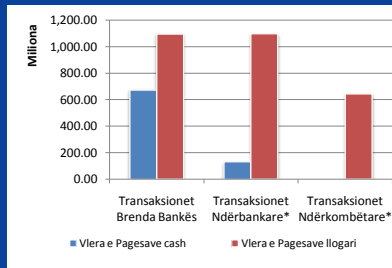
(Q3/2010)

Përshkrimi	Numri i Pagesave përmes		
	cash**	llogari	total
Transaksionet Brenda Bankës	812,047	417,035	1,229,082
Transaksionet Ndërbankare*	638,545	395,751	1,034,296
Transaksionet Ndërkombëtare*	231	33,833	34,064
Total	1,450,823	846,619	2,297,442
%	63.15%	36.85%	100.00%

(Q3/2010)

Përshkrimi	Vlera e Pagesave përmes		
	cash**	llogari	total
Transaksionet Brenda Bankës	671,490,198.46	1,095,188,137.85	1,766,678,336.31
Transaksionet Ndërbankare*	131,391,217.38	1,096,725,243.66	1,228,116,461.04
Transaksionet Ndërkombëtare*	288,108.27	644,272,707.60	644,560,815.87
Total	803,169,524.11	2,836,186,089.11	3,639,355,613.28
%	22.07%	77.93%	100.00%

* Të dhënat përfshijnë transaksionet Dalëse Ndërbankare dhe respektivisht Ndërkombëtare

**Këto transaksione të raportuara nga bankat komerciale sipas Metodologjisë për raportimin e pagesave cash dhe jo-cash, dhe sipas definicionit "udhëzuesi paguan me cash"

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS 8.

Roli i BQK-së në Sistem të Pagesave

- Sipas ligjit të Bankës Qendrore, objektivi primar i BQK-së është:
  - “të nxisë dhe të mbajë një sistem financiar stabil, duke përfshirë një sistem të sigurt, të qëndrueshëm dhe efikas të pagesave”;
- Në lidhje me sistemet e pagesave, ligji i jep kompetenca të veçanta BQK-së:
  - “promovimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve të sigurta, të qëndrueshme dhe efikase të pagesave, të kliringut dhe të shlyerjes së letrave me vlerë”; dhe
  - “të organizojë, të posedojë, të marrë pjesë dhe të operojë sisteme të pagesave, të kliringut dhe të shlyerjes së letrave me vlerë.”

Roli i BQK-së në Sistem të Pagesave

- **Roli i Operacional** - BQK ofron infrastrukturën për shlyerjen e pagesave ndërbankare; administron dhe operon një sistem hibrid (SEKN – Sistemi Elektronik i Kliringut Ndërbankar) për shlyerje të pagesave me vlera të mëdha dhe të vogla.
- **Roli Mbikëqyrës** - BQK përcakton rregullat dhe procedurat, vendos standardet për të nxitur dhe mbështetur një sistem pagesash të sigurt, eficient për procesimin e pagesave dhe, vlerëson sistemet kundrejt standardeve të vendosura; dhe
- **Roli i Katalizatorit** - BQK nxit dhe promovon efencën dhe sigurinë në përdorimin e instrumenteve të pagesave dhe të sistemeve të pagesave.

Sistemi Ndërbankar i Pagesave

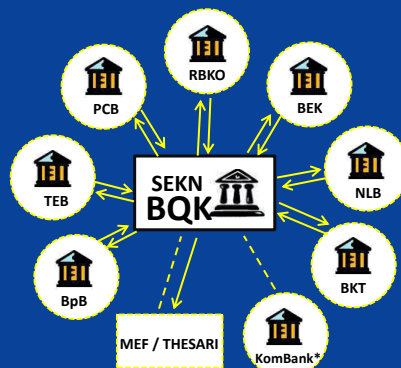

- Banka Qendore e Kosovës - pronare dhe operuese e Sistemit Elektronik të Kliringut Ndërbankar (SEKN)
- SEKN është një sistem hibrid i pagesave ndërbankare, përmes së cilës realizohen:
  - Pagesat Normale, Pagesat Masive, Pagesat Kos Giro, dhe Debitimi Direkt (*kryesisht me vlera te vogla*)
  - Pagesat Prioritare Normale dhe Masive dhe Pagesat Urgjente (*kryesisht me vlera te medha*)

Pjesëmarrësit në SEKN

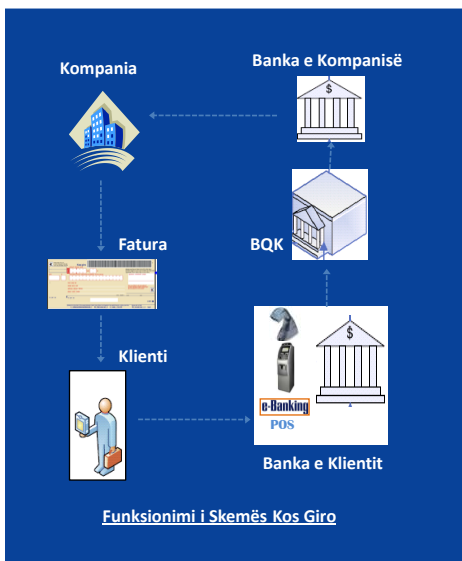

- Momentalisht janë **9** anëtar direkt në SEKN:
  - Tetë (8) banka komerciale
  - Thesari / MEF

*Banka Komerçiale, legalisht është anëtar direkt në SEKN dhe është në proces të implementimit edhe të anës teknike për operacione të pagesave ndërbankare përmes SEKN.

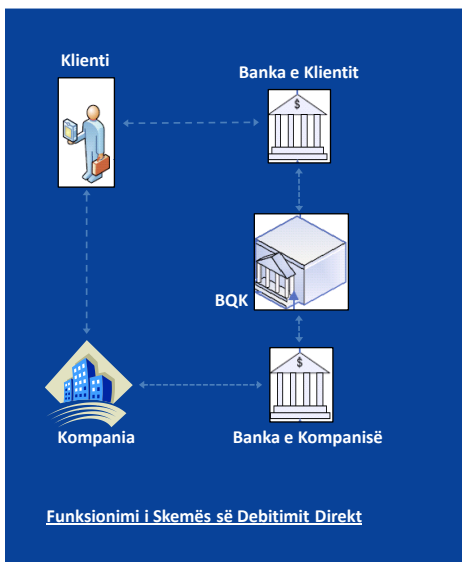
Funksionimi i Skemës Kos Giro

- Kompanitë pjesëmarrëse në skemën Kos -Giro:

- KEK,
- PTK,
- KUR Prishtina,
- Termokos,
- Dogana,
- Agjencioni Kosovar i Pronës,
- Kompanitë e Sigurimit (10)

Funksionimi i Skemës së Debitimit Direkt

- Kompanitë pjesëmarrëse në skemën Debitim Direkt:

- KEK
- PTK
- KUR Prishtina
- GYM n.p.
- Dardafon.net
- Higjiena SHA KRM Gjilan
- Hidromorava KRU Gjilan

Baza ligjore

Baza ligjore për sistemin e pagesave:

- Ligji i Bankës Qendrore të Republikës së Kosovës
- Rregullorja e transaksioneve të pagesave 2001/26*
- BQK Rregulla Nr. XVIII mbi kliring dhe shlyerje të llogarive
- BQK Rregulla Nr. XIX, për Sistemin Standard të Numrave të Llogarive
- BQK Rregulla XVII për Rezervën e Obliguar
- BQK Rregulla XXXI për Debitimin Direkt
- Procedurat e Sistemit Elektronik të Kliringut Ndërbankar
- Rregulla XI (pika 4) për raportim të instrumenteve dhe pagesave (cash dhe jocash)
- Ligji Nr.02/L-23 mbi shërbimet elektronike të infomatikës (MTI)

* Në proces hartimi i Ligjit për Sistemin të Pagesave që do ta zëvendësojë rregulloren ekzistuese.

** Baza ligjore për sistemin e pagesave: <http://www.bqk-kos.org/?cid=1,6>

*** Ligji mbi shërbimet elektronike të infomatikës: http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2005_02-L23_al.pdf

QËLLIMI STRATEGJIK 2010 - 2015

- Lehtësimi i zhvillimit të infrastrukturës së përgjithshme të pagesave, promovimi i bashkëpunimit mes akterëve të sistemit kombëtar të pagesave, dhe promovimi i përdorimit të instrumenteve të reja të pagesave jo në para të gatshme.
- Veprimi me një rol shtytës dhe rregullator në zbatimin e një sistemi kombëtar ndërbankar të pagesave me kartela, për të ofruar funksionalitet ndëroperimi me pjesëmarrje të obligueshme të të gjithë lëshuesve të kartelave.
- Përcjellja e iniciativave evropiane për integrim të sistemeve të pagesave.
- Ushtrimi efektiv i funksionit të mbikëqyrjes së sistemit të pagesave në Kosovë, në përputhje me dispozitat ligjore dhe praktikatat moderne.

VIZIONI DHE PLANI I VEPRIMIT (2010-2013)

- Implementimi i nëntë shtyllave të parapara sipas strategjisë së zhvillimit të Sistemit Kombëtar të Pagesave (SKP)

- SHTYLLA I. KORNIZA LIGJORE
- SHTYLLA II. PAGESAT ME VLERË TË MADHE DHE ATO URGJENTE
- SHTYLLA III. SISTEMI I PAGESAVE ME VLERA TË VOGLA
- SHTYLLA IV. TRANSAKSIONET QEVERTARE
- SHTYLLA V. DEPOZITA E LETRAVE ME VLERË, KLIRINGU DHE SHLYERJA
- SHTYLLA VI. TREGJET MONETARE
- SHTYLLA VII. DËRGESAT NDËRKOMBËTARE (REMITANCAT)
- SHTYLLA VIII. MBIKËQYRJA
- SHTYLLA IX. BASHKËPUNIMI

PLANI I VEPRIMIT PËR STRATEGJINË E ZHVILLIMIT TË SISTEMIT KOMBËTAR (2010-2013), I MIRATUAR NGA BORDI I BQK-ES (SHTATOR, 2009), DHE PLOTËSUAR NË (QERSHOR, 2010).

* Për më tepër informata shih: <http://www.bqk-kos.org/?cid=1,59,306>

OBJEKTIVAT KRYESORE

- BQK përmes Këshillit Kombëtar të Pagesave (KKP), grupit punues për menaxhim e projektit do të përkrahë dhe angazhohet direkt në krijimin e infrastrukturës së nevojshme të pagesave, që të:
  - “nxisë zhvillimin e sistemit të pagesave në mënyrë që të rritet fusha e shërbimeve në dispozicion të komunitetit të pagesave”; dhe të
  - “nxisë përdorimin e skemave dhe instrumenteve të pagesave pa para të gatshme”

3. Çështjet tjera dhe diskutime me përfaqësuesit e projektit

- A janë pagesat me para të gatshme, problem për kompani?
- A paraqesin kosto për organizatat dhe çfarë zgjidhje apo projekte janë tashmë duke u aplikuar?

4. Hapat e ardhshëm

1. Sigurimi i një kuptim më të mirë të shpenzimeve, përfitimeve dhe të planeve të zhvillimit nga kompanitë publike - një prezantim në takimin e ardhshëm.
2. Marrja e informacionit mbi praktikat më të mira në Evropën Juglindore - praktikat më të mira në aspektin e operacioneve dhe numrit të transaksioneve jo në para të gatshme – kjo do të na japë një pikë referimi.
3. A kemi nevojë për një hulumtim mbi Klientin dhe Tregtarin për të kuptuar çështjet e tyre në lidhje me pagesat jo në para të gatshme.
4. Bazuar në pikat më sipër, ne mund të vendosim për GAP analizën - ku jemi dhe ku duam të shkojmë.
5. Si mund ti arrijmë objektivat tona?
6. _____.
7. _____.
8. _____.

Faleminderit

Këshilli Kombëtar i Pagesave
<http://www.bqk-kos.org/?cid=1,59,55>